

Előfizetési feltételek:	
Évi	16 ft. — kr.
Félévi	8 " 50 "
Negyedévi	4 " 50 "
Havonként	1 " 50 "

Megjelenik minden nap, innepi napokat kivéve.

zerkesztőség és kiadó-hivatal: Monostor utca L. Bányai ház alatt.

MAGYAR POLGÁR.

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak.
 Ötször hasábjár: sor ára 6 kr.
 Helyesdj minden hirdetésnél 30 kr.
 Nagyobb hirdetésnél külön kedvezményt is ajánl a kiadó-hivatal.
Fiók-kiadó-hivatalok:
 Tordán: Retezár és Harmathnál.
 Dénes: Krómer Sámuel.
 Knyed: Vokál János.
 Szamosújvár: Császai testvérek.
 Kolozsvárt: Stein J. és Demjén L.
 M.-Vásárhely: Wittich Józsefnél.

KOLOZSVAR, NOVEMBER 23.

Szemle.

Kolozsvár, november 23.

— Lenni vagy nem lenni, — ez a kérdés! — már tudnunk Potoczki Hamlet miniszterre nézve kiról vagy háromszor teljes határozottsággal távirat, hogy beadta felmondását és még maig sem tette a „Neue Freie Presse“ nek és lajtantuh centralista elváratainak roppant boszú-ságára. Ujabbán ismét hirdette, hogy az osztrák felsőház felírta által nyert bizatlansági szavazat következtében leköszönt. S a dologból egy szó sem igaz. Potoczki még egy végülrelelet tesz, hogy a lajtantuh politikát a helyes kerékvágásba terejje: a Reichsrath miniszterelőkelénél tett jelentés szerint a galicizati transzaccióról egy javaslatot tesz a ház asztalára. Magát a javaslatot nem ismerik. De üdvözöljük Potoczkyt a lengyelek kiengesztelésére tett lépését. Midőn a keleti kérdés világnálán a centralista urak is belátják, mekkora hordereje van Ausztria jövőjére nézve a békülékeny lengyel elem synpathiájának! —

Előttünk fekszik egész természetben szövege a Graeville által Szent Pétervárra küldött válaszigyzéknek. A milyen volt a mosod, olyan a törüköz, az angol cathogoricusan oda mondja Gorcsakoffnak és tiltakozik a párisi szerződés bármely pontjának szövege ellen.

Az angol külügyér ép oly értelemben fogja fel a Gorcsakoff körigyzékét, a milyekben azt mi is tárgyalók. Nem arról van szó: méltányos vagy terhes e Oroszországra nézve a párisi szerződés bármely fejezete? Hanem arról, hogy az európai nagyhatalmak által garantizott szerződés bármely pontja felett csakis az alájegyzett nagyhatalmak határozhatnak. Ezek a kompetens bírák arra nézve módosítandók, megsemmisítendők vagy meghagyandók-e pontjai? Ha az orosz a 14. §-st magára nézve tarthatnának talála az európai kongressus elé kellett volna dolgát vinnie. E helyett erőszakosan felmondta a szerződés egy pontjának. Vajon ér-e oly eljárás szemben egy katkát is amaz ígéreire, hogy a többieket respectalánia? A mint ma ennek, egy holnap egy másnak mondhat fel, a mint azt magára nézve terhelőnek találja. —

Egy sürgöny szerint Gorcsakoff ez angol jegyzékre mitsem bedit és cathogoric megmarad követele mellett. Az Independance Belgenek szent-pétervári távirata szerint Oroszországnak az északi államoknál vásárlott pánczélos hajobada határozott utastással útban van Konstantinápoly felé és közelebből megjelenik a Dardanellákon. Ha e hír igaz; a keleti háboru első felvonását nemsokára meglátjuk!

Táviratok a külföldről.

BÉCS, nov. 21. A „N. fr. Pr.“-nek írják Versaillesből 16 áról. A király főhadiszállása minden perczen kész utra kelni s az esetleges visszavonulásra minden intézkedések megtétettek. A loirei hadsereg az által vezette téntra a porosz hadvezérléte, hogy egyik szakaszát Fontainebleau irányában Frigyes Károly közeledő serege elé küldje, míg az oldalmozdulatot Dreux felé végre-hajtja.

BERLIN, nov. 21. Fontane Tódor író Gambetta egy itteni tudós közbenjárására a fogságból szabadon bocsátotta.

BRÜSSEL, nov. 20. Az „Indép.“ jelenti Pétervárról, hogy az Oroszország átal Amerikában vásárlott pánczélos hajoraj határozott parancsot kapott Konstantinápolyba menni, mely is közelebb meg fog jelenni a Dardanellákon.

LONDON, nov. 20. Stuart Mill a „Times“-ben az Oroszország ellen indítandó háboru ellen szólal fel, sőt annyira megy, hogy egyenesen Angliát okozza a francia porosz háboru miatt.

BÉCS, nov. 21. A „N. fr. Pr.“ értesül Münchenből: A közelebbi napokban a király ismét meg-hívást vár Versaillesba. Holnstein gr. kir. lovász-mester már bolnap a porosz főhadiszállásra indul.

Hogyan lett nagygyá Poroszország?

V.

A Brandenburgok sirtoltja Potsdam-ban egy király holt teteme fölött zárult be. Sokan aggodalommal tekintettek a közel jövő felé, melynek a porosz trón örökösége egészen más fejlődésirányt volt hivatva adni. Az új király jelszava vala: „El az ünnepekkel és nagylelkűséggel, vége a fényűzésnek és pazarlásnak; Poroszország szegény és gazdálkodnia kell; ideje felhagyni a francia szokásokkal s visszatérni a régi egyszerűséghez, a német szokásokhoz; pénz, gazdaság és jó hadsereg, ez mindaz, a mi egy nemzetnek jólétet adhat.“ Így gondolkodott I. Frigyes Vilmos, az új király. Uralkodása alatt Poroszország ugy nézett ki, mint egy esatater, melyen imperialisticus zsarnoksága, durva természete, mindennemű különbözőségei és fűvészsége viték a fővezényletet. A király személye éppen azon egyszerűség- és takarékosággal volt gondozva, a mely egész kormányzatát jellemzte. Csupa takarékoságból felhagyott a korában divatozó hosszú parókákkal, s a magát egészen megrövidítve viselé. Ruhái durva kék posztóból felirak készítve, s réz gombokkal el-

PRÁGA, nov. 21. A „Bohemia“ szerint Bismarck Versaillesban oda nyilatkozott: Németország ujjaalakulása Ausztriához nem tartozik s Beust gondoljon inkább Ausztria ujjaalakulására. Az osztr. porosz szövetségre vonatkozólag pedig azt mondotta volna, hogy Németország Ausztriával csak mint idegen állammal szövetskezett.

BÉCS, nov. 21. A Reichsrath ülésében az elnök azon indítványa, hogy a felirat a minisztertanács elnöksége által nyújtassék át a császárnak, elfogadtatott. A delegatiokba megválasztottak: Bauhaus, Daubeck, Färth, Huscher, Leitenberger, Neuma, Salm, Wolfrum, Plener, Herbst, Vognovich, Badeni, Czerkowski, Grocholski, Horodyski, Klaczko, Wodzicki, Ziblikiewicz, Giskra, Brestl, Karanda, Figuly, Schaupt, Gechnitzer, Rechbauer, Corneri, Ritter, Svétve, Styrzza, Hopfen, Weber, Sturm, Vanderstrass, Demel, Giovanelli, Greuter, Paskotini, Colombani, Corne, Pelz. — Pótagoknak megválasztottak: Kozorzowa, Waldert, Danislo, Los, Smolka, Lenz, Edenberger, Halter, Brandstätter, Jessernigg, Barbo, Kováts, Zoillner, Kálnoki, Blitfeld, Rapp, Kúbeck, Vidulich, Strassoldo és Rbomberg.

BÉCS, nov. 21. (Reichsrath ülés folytatása.) Az adó további beszedésére vonatkozó törvényjavaslat tárgyalásakor Pickert a miniszterium ellen bizatlansági szavazatot indítványozott, mely különféle nyilatkozat folytán hivatalban akar maradni. (Szónok Petrino miniszter ellen kétszer kelt, miért az elnök által tartózkodásra szólított fel.) Pickert tekintetel arra, hogy a miniszterium nem bírja a ház bizalmát, napirendre való áttérést indítványoz. (Ezen indítvány nem pártoltatott eléggé.) Koz indítványozza, hogy 3 hónapra engedélyeztesék az adóbeszedés, a kormány előterjesztése szerint. Ziblikiewicz kijelenti, hogy ezen indítványt azért pártolja, mert az adó az állam és nem a miniszterium számára engedélyeztetik. Koz indítványa elvetetett, mellette szavazott a nemzeti párt és többen a centrumból. A bizottság indítványa 2 hónapra adó beszedési engedélyt adni, majdnem egyhangulag fogadtatott el. Holnap ülés.

Pénzügyminiszteri rendeletek.

Nem lévén megengedhető, hogy a forgalomban lévő törvényes pénzek szándékosan megcsontassanak: ezennel elrendelem, hogy az általyasztott vagy a forgalmi elhasználaton kívül bármiként megcsontott mindennemű pénzt 1870. ki november 1-től kezdve az államkincstári pénztárnaknál se fizetésül, se beváltásra el ne fogadtassanak, hanem kizárólag a pénzverdénél és pénzbe-váltó-hivataloknál fém-értékük szerint váltassanak be.

Budán, 1870. october 27. én.

Kerkápoly Károly, s. k.

A keleti marhavész, folyó évi november hó első felében beérkezett hivatalos jelentések szerint is Erdélyben hunyadmegyei Malajead, Korojesd, Nukora, Bosorod, Osztrovel és Alsó Szálláspatak közegekben uralgott, hol a 3777 darab szarvasmarha létszámból 129 udvarban, a vész kiütésétől kezdve 424 darab betegedett meg; ezekből 229 meggyógyult, 161 elhullott és 34 darab folyó évi november hó 15-én mint beteg ápolás és zár alatt maradt.

Magyarországon a vész ez időközben sem merült fel.

Pesten, 1870. évi november hó 17-én.

A földmivelés-, ipar- és ker. m. kir. miniszteriumtól.

Az „Erzsébet“ gözös és a marosi közlekedés.

Grün Izrael urtól a Maroson állított Erzsébetgözös tulajdonosától a következő sorokat vettük:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Maros-Ujvár, nov. 21.

Örömmel jelentem Önnek és a „M. Polgár“

látva, míg atyjának öltönyén minden gomb háromszor tallér értékű volt. Midőn fia, a későbbi II. Frigyes tizenhat éves korát elérte, még nem kapott tőle a maga ellátására többet 360 rajnai forintnál. Szenvedélye volt a festészet, melyet rendszerint ebédje után gyakorolt, vagy midőn torokbántalmak kinezak, miért is festvényeire gyakran rájegyzé, hogy „Frigyes Vilmos fájalmak közt festette“ (Fredericus Vilhelmus in tormentis pinxit). De a szerencsétlen festő vagy munkás, ki festékeit törte, még többet szenvedett, mint ő. A király munkájáért nem fizetett többet naponként egy forintnál. S még ezt is mily kevesesven kelle megérdemlenie? A király gyakran elszunnyadt munkája közben, anélkül, hogy letette volna kezéből ecsetjét, mely aztán álmban mindent összevissza mázolt. „Nyomorult — így kiálta felbérédekora a szegény munkásra — te rontottad el festményemet, a mig aludtam!“ S e kiáltást rendszerint utleget követtek, melyeket a király saját magas kezeivel szokott, még pedig nagyon is bőkezűen osztogatni.

Megjártak azok is, a kik rozsz festményeit előtte megdicserétek. Ezeket nem ütlegelte meg, hanem még rosszabbul bánt velük; eladta nekik festményeit s ők nem léphettek vissza az eldicserétek képek megvásárlásától. Thiébault utazó említett

nagyszámú olvasójának, hogy parányi Erzsébetgözös ép fenséges királynék: Erzsébet névnapján megindult a Maroson, s azóta Maros-Ujvárnál e folyónak szeli hullámain. Tehát e folyó is meg-hódolt a göz erejének, tehát nem szenvedett hajótörést; vállalkozások, melynek előlegesen tanácsadásra felbitt szakértő ismerőim sem ígérték sikert.

Midőn becses lapja által örömmel üdvözölt vállalatomhoz fogtam, áldozataimra nem üzleti számítás — hisz az Erzsébetet nem is rendezem be remorqueurré, vagy személyszállító hajóvá — egyedül azon törekvés birtosa, hogy a Maroson eszközleendő göz általi közlekedésnek én egyengessem utját. El nem bírtam viselni a gondolatot, hogy a Marost továbbra se hódítsa meg a hazai közlekedésnek a gözérő, holott a nem mélyebb medrű Dráva, Kulpa és Száva gözhajókat himbál hátán. Nálunk az év felőta a Maros két ölnyi mélységű. Vajjon a hegyi patakok által okozott rügtöni feldagadása, szabálytalan görbületei, forgatagai nem fékezhetők e annyira, hogy a közlekedést ne tehetetleníték?

Van e erdélyi hazafi, ki közlekedésünk hiányos voltát, s meglevő közlekedési eszközeinek drágaságát ne fájlalná? Nemrég hallám egy kis hazánk viszonyaiban jártas angoltól, hogy Erdélyben a pénz előttünk hever, de restek vagyunk érte lehajolni. Igaza van; a természetűl áldásként nyert kincseket eddig csaknem teljesen felhasználatlanul hagyók.

Nézetem szerint e bajon első sorban olcsó közlekedési eszköz teremtése van hivatva segíteni. Csak ez teszi lehetővé, hogy exportcikkeink a magyarország s a külföldiével versenyehessenek. — Im a Maros a természetadta legelőcsöb, de maig fel nem használt közlekedési ut a leg-gazdagabb tájakon: az épületfa gazdag Görgény, a baromtenyésztésre alkalmas Mezőség, a sódus Torda és Marosujvár, a vasércben bővelkedő Vajda-Hunyad, a köszénben kimerithetlen zsilvolgy stb. tájához közel hőmpölyög, s maiglan csaknem felhasználatlan.

Minden kezdemény kicsiny. Így az enyéim is, melynek nagy célja a Maros gözhajózásának egyengetni utját. Ébresszük fel a közérdeket. Ön szerkesztő ur a közvélemény egy hatalmas emeltyjével: egy tekintélyes lappal rendelkezik. Im Önhez fordulok. Tűzzön ki egy napot, melyen szakértők, és vállalatok iránt érdeklődők Maros-Ujvárt megjelenjenek, kezdeményem közzefogható lehetéről személyesen meggyőződhetők.

„Erzsébet“ em. házam és utagam várva várjuk.

Szolgája Grün Izrael.

Midőn ügybuzgó polgártársunk sorainak lapunk hasábjait készen megnyitnók, biztosítjuk, hogy az általa felkarolt érdektől csekély erőnk közreműködését soha sem fogjuk megvonni.

Ajánlatát illetőleg összeköttetésbe lépünk az ügy iránt érdeklődőkkel, s a körülmények szerint adjuk válaszuk az „Erzsébet“ próbamenete idejének megtartására nézve.

A Mezőség és viszonyai.

Mily gyakran csalódott a turista, midőn a Mezőség határát átlépve, a meszsze elterülő rónság helyett, melynek beláthatatlan határvonala az ég kékjében enyész el; hegyes, völgyes, vagy mint mondani szokják: „görsbe“ vidékre lépett, s a képzetelemben látni vélt delibábót a szellő által himbált „ökönyál“ cserélte föl. S ha képzelve oly vakmerő volt, hogy a beláthatatlan térség és delibábóhoz folyamot és erdőséget is csatolt, ugy csalódása még fokozódhatott, midőn itt-ott a még le nem csapolt tavakra, s az ugaron dusan termő „szamártóvis“-re, mint az erdő pótyanyagára, bukkant; s ha bele pillantott a nép viszonyai közé, látva a durva tudatlanságot a karöltve járó bigottság és babonával, bizonyára furcsa dolgokat jegyezhetett föl naplójába.

tesz „Souvenir“-jeiben egy újonce udvaronezról, ki a királynak, midőn egyik festménye iránt kérdőzködött hízelve válaszolá: „Felsőg, száz arany-nyal még nem is volna értéke megfizetve.“ Vedd — mondá a király — nekéd adom ötvenért; te igen jó bírólok vagy, s én nekéd örömet akarok szerezni.“ Csak nagy ritkán találkoztott a király oly emberekkel, kik neki is megmondták az igazat. Így egyszer a Spree partján sétálván, meglát egy katolikus papot. „Mond csak — kérdé tőle — láttad-e Moliere „Tartuffe“-jét?“ „Igen, sire — válaszolá a pap — láttam, de láttam a „Fűsvény“-t is!“ Hanem aztán el is kotródott, különben a király dühében bizonyára éreztette volna vele kezeinek súlyos voltát.

A fukarkodással halomra gyűjtött pénzt a király egy hadsereg felállítására használta. A gyalogság és lovaság egyaránt nagy arányokban volt szervezve, hogy kitűző megjelenése által is hatást gyakorolhasson. „Ah — mondá egy alkalommal — György angol király két tábornoka nevette, midőn látta, hogy Poroszországnak a hollandok szolgálatában csak 15,000 katonája van, s fiam mondá nekik, hogy lesz 30,000 is, mibelyt Poroszország akarni fogja. Nem harmincz, de hatvan söt nyolczvan ezer is lesz, s mi magunk fogjuk azokat egyedül ellátni, s a világ majd meg-

De hogy jövőre e csalódástól megmentsem a magát még a Mezőség meglátogatására is elszánt turistát, megkísértem, bár felültesen is, mintá az egész Mezőségre vonatkozó adatokat nélkülözöm, meg ismertetni a t. közönséget a Mezőséggel s alkalmat nyujtani különleges viszonyaiba való belepillantásra is.

A Mezőséget Kolozs megye alsó kerülete, mint központ Doboka- és Tordamegyének Kolozs megye alkertületével határos részeivel képezi, sőt még Marosszékek is ad hozzá néhány helységet, s így az egész Mezőség mintegy 50 négyysz. mértföldnyi területet foglal el; tehát a Királyhágón inenni résznek mintegy 20% át teszi. S termékeny anyagokból álló földjére csak egy futó pillantást is vetne az idegen, termő képességét a Nilus deltájával hasonlítaná össze; de e hasonlat a különleges viszonyok összevetésével felette túlzottan tűnék ki. És itt sajnálatomat kell kifejeznem a fölött, hogy csak Kolozs megye részéről bírok adatokkal, s így az egész Mezőséget ismertetnem nincs hatalmamban, s csak is a Mezőség kolozs megyei részére szorítkozom:

A Mezőség e része, Kolozs megye tekei járásával egytt, mely különben legnagyobb részt nem számítható a Mezőséghez, mivel ennek jellegét, a víz-, erdő és köbiányt, nem hordja magán; alig teszen 30 □ mértföldet Mocs és Teke két központjával. Az egész Mezőség központjait tekintethők még: Sz.-Lekenze és Maros-Ludas, hol már a Mezőség, nevének inkább megfelelőleg, térré változik át. „Mezőség“ név: hihetőleg nagy területű mezeiről (határaitól) vette.

Anyagi viszonyai annyira gyengék, hogy a magyar korona tartományaiiban, Dalmáciát s az anyabon némely északi megyéit kivéve, legbátul ál és ezt nem földje terméketlensége okozza, mert földje jól mivelve a legjobb minőségű s dusan jutalmazná gazdája fáradságát, mert területéből alig jut 3% a termőerőt nélkülöző területre, akkor midőn az anyabonban erre 7. 3%, a monarchiában pl. 9% jut, s e terméketlenség nevezett, terület is, szakértők véleménye szerint, nagyobbára a legjobb minőségű bort adná; de mind az hiányzik nála, a mi bármely vidék anyagi jövőjét emelni képes lenne: központi helyei annyira távol esnek, hogy csak a közelmúltban is volt idő, midőn az eladott kukuricza árának felét fuvarberbe kelle adni, folyó víz e nincs, mely a vidéket az aszálytól megovná, tavai, melyek részint e vanak csapalva, részint meg annyira földugultak, hogy a víz bennök alig 2 láb mély, a nyár hevében csak a bűzhödöt gözt terjesztik; de alig bírnak némi fontossággal, mert a talaj nedvesítésére epen, nem képesek a lég hűtésére pedig nagyon csekély befolyással lehetnek.

Egyetlen nagyobbszerű tava az egész mezőségek a czegei tó, mely a p. kamarási fogadónál veszi kezdetét s kisebb-nagyobb megszakadással Czegéig nyulik, hol szép nagy tükürt mutatni föl; e tó hiányozna, melyek nem csak a gyár telepek létesítését akadályozzák, sőt tűzeledre sem elégségesek, s a nép különösen kénytelen ebbei szükségét az ugaron buján növő szármartóvissel, vagy megszártított marhaganajjal — elégtitni ki, — és ez igazolja az elhanyagolt építészetet is, mely a mezőségen épen a fa hiánya miatt annyira laza, hogy más vidékek viskóival is alig mérkőzhetik, a kö mely az építészetre szintegy, mint a kereskedelemre fontos tényező; szintegy hiányzik, s csak itt-ott szorvososan jelenik meg egy-egy fővény kö, vagy egy-egy réteggé pala, — és ez okozza az utak elhanyagolt állapotát is, melyek a fed anyag hiánya miatt, az őszi és tavasi esőzések után teljesen járhatlanok. — E bajon csak igen kis mérvben fog segíteni az állam által átvett Apahida—Sz. Régeni utvonat kiépítése; sokkal több reménnyel kecsegtette a Mezőséget a hír, hogy M. Ludasnak — a Mezőségen keresztül — Sz. Ujvárral, egy lövonatu vaspálya általi összeköttetését a magas kormány engedélyezte volna. — A hír azonban csak hír maradt s a Mezőség elejtve a reménytől, hogy valaha a természet hiányait szorgalom által is hely-

tudja, hogy minő emberek és katonák lesznek azok.“ S a király be is váltotta szavát; halálakor Poroszországnak 80,000 embere volt fegyverben. E hadseregből a kis termeltt egyének ki voltak zárva, s a lovasságnál a lovak nagyságának is arányban kellett állani az emberekével. Öt láb és tíz hüvelyknyi magasságot a király 700, hat lábnyit 1000 tallérral fizetett meg. Toborzói, hogy óriásokhoz juthassanak, még erőszakosságoktól sem riadtak vissza. Magdeburgban erővel be akartak sorozni egy magas termeltt kereskedőt, bárba már hatvan éves volt. A polgárság ellenszégült, s csak vérontás árán tudta a szegény embert megszabadítani. Legderekkab ujonca egy irlandi, Kirkland Jakab volt, kinek a király 31,000 frankot fizetett. Nagy bajt okozott a királynak az alattvalói közt kötött házasságok rendezése is. Az ifju embereknek nem volt szabad megköszölni, ha csak nem voltak egyedül fiuk, vagy özvegyek gyermekei. A házasság által, ugy hívé a király, menekülni akartak előle. Hadseregében a párbajok is szigorúan tiltva valának. Természetesen, mert az emberek sok pénzbe kerültek, s a párbajokkal csak a királyt károsították volna meg.

M. A.

re unesse. Városai, epen a fenn elősorolt okokból nincsenek...

Gyakran hallottam említeni, hogy a „Mezőség” Erdély gabnátára, de megvallom, hogy ha körül nézek...

Versailles.

A „Times” levelezője párhuzamot von Thiers és Bismarck között: „Mily meglepő ellentét a két államférfi között!”

A „Nouveliste de Versailles” porosz hivatalos lap ezeket írja: Lapunknak a város falaira kiragasztott több példányát...

Az orosz-török viszály.

Az „Observer” azzal a hírrel állott elő, hogy Oroszországnak 50 páncélos hajója van...

A pétervári kabinettel szoros összeköttetésben álló „Nord” szerint Pétervár és a londoni cabinet között...

Az „Indep. belge” e tárgyól írva, azt mondja, hogy „már 3 hóval ezelőtt Aali basa maga megtette a kezdeményezést...”

Londonból ugyan e lapnak azt írják, hogy az ottani politikai körökben nem átalános az a nézet, mintha Gortsakoff köriratát a Bismarck gróffal való előleges megegyezés után bocsátotta volna ki...

Varsóból írják az „Ostsee Ztg.”-nak: Az orosz katonai osztályban folytonosan szokatlan tevékenység van. Majd minden katonai gyalogezred az utóbbi 8 hét alatt hánltöltőkkel látatott el...

Jeire való kiszállása alkalmával használatra szan-vák. Az új ágyúval október 20-án Kronstadtban Pestitsh tábornok alatt lövészi gyakorlat tételt, mely a gyorsaság és pontosság minden követelményének megfelelt.

Egy fogoly leghajos levele.

Worth angol alattvaló, ki Párisból leghajón akart menekülni, azonban a poroszok által foglyul ejtett, a következő levelet írta övéhez:

Versaillesi fogház, nov. 5.

Páris oct. 27-én hagytam el leghajóban más három utas társaságban. Elindulásunkkor észak keleti szél fúrt, mely Belgiába vitt volna bennünket, de a szél egészen keletre fordulván, a porosz vonalak felé bajtotta járműnkét.

HIRHARANG.

A.,M. Polg. eredeti távirata.

Feladatott Pesten, nov. 23-én 9 óra reg. Érkezett nov. 23-án 12 óra 50 p. d. u.

A porta magartartása felette nyugodt, bevárja a nagy hatalmak itéletét. A mint írják, Oroszország 500 ezer emberrel induló készen áll. Hónapok óta ennek orosz csapatok a török határra. Kívánják az angol hadsereg szervezését. Az új német alkotmány januárban kezdődik.

Feladatott Pesten, nov. 23. 9 óra d. e. Érkezett nov. 23. 12 óra 40 p. d. u.

Plappenvilben munitió raktár leghéropült. Egy landwehr zászlóalj huszáresapat Chatillonban francziáktól megtámadtatván, veszteséggel visszavonult. Német szövetség januárban lép hatályba.

A.,M. P. távirata a bécsi börzéről. Nov. 22. 5% Metaliques 75.15 frt. 55.85. — 5% nemzeti köntkés 61.10. — 1860-diki államkölcsön 91.30. Bankrészevény 725. — Hitelrészevény 247.50. — London 123.— — Ezüst 123.75. — Cs. k. arany 5.95. Napoleonor 20 franc 10.7.

Föld: ehermentesítési kötvények: Magyar 78.50. — Temesi 74.— — Erdélyi 75.50. Horvát 80.—

Kassayné asszony jutalomjátékára az „Orleansi szűz”-re folytonosan készülnek a szombaton e hó 26-án okvetlenül szüre kerül. Ez érdekes előadásra figyelmeztetjük vidéki közönségünket is, mert Schiller e remekében nem minden nap lehet gyönyörködni.

Beküldetett. A városi vám haszonbérleje, ugy látszik, practicus módját fedezte fel annak, hogyan lehet egy csapással két legyet ütni? A hétfőn tartott hetivásárból hátramaradt szemét kedde és szerdán is a középtetőzeten volt látható, szemlél-szemben a rendőrséggel és nemcsak a népcsal, s melyhez a csütörtöki hetivásárá is hozzájárulva, pénteken egy farsággal bizonyosan el lesz takarítva, s így egy csapással két légy esik. De talán nem epen helyesen, mert a város centrumában mégis bajos dolog napokig hevertetni a szemetet. Még nagy országos vásárok alkalmával, midőn a takarítás több időt igényelhet, megjárja az egy napi késedelem; de ez uttal bajos a mentesség! Aláírva: (Egy ember, kinek háza nem levén, szeretne ilyen alkalommal a város háza előtt seportetni.)

A nagyenyedi protentánsok roskadó anuk tonya czélba vett kijavítási költségeinek pótlására — újabbán a következők egyházas hívei adakoztak s küldték be egyházunk előjáróságához kegyadományait a gyűlés végezté hozzájuk mezesített ívek mellékletével: a tépei ref. egyház 2 frt, a gomyai ref. e. 5 frt, a szatmár németi r. e. 5 frt, a tiszarófi r. e. 2 frt, a nagy-kőrösi r. e. 14 frt, a sarmasági r. e. 6 frt, a kendilonai r. e. 4 frt. 10 krt. a válaszuti r. e. 3 frt. 12 krt. a gacsályi r. e. 6 frt. 60 krt. a tiszta nagyrévi r. e. 9 frt, a magyarberkeszi r. e. 7 frt. 91 krt. a dézsaknai r. e. 1 frt, a némai r. e. 1 frt, a vajda-hunyadi r. e. 2 frt, a gasztóni r. e. 3 frt. 10 krt. Fogadják a t. cz. kegyes adakozók és ivkezők t. lelkész urak buzgalko-

daenkert egyházunk háas köszönetet. — Azon t. lelkész urak pedig, kik iveiket még nem küldötték vissza, — atyafiságos bizalommal ismétellen felsértenek, hogy sziveskedjenek azokat ez év folyamában terheve avagy tressen, jegyzői biva-talunkhoz megküldeni. — Nagyenyedi ev. ref. keblí egyház tanácsunk nevében Szilágyi Farkas, ref. pap mint egyházi jegyző.

Szokolyi clerkoskodik. Mészáros Lázár Vukovics-hoz írt levelében e paszus találató: „Demeter önnagy clerkoskodik, az itt író pedig praceptoroskodik.” Kapja magát Mészáros leveleinek kiadója Szokolyi Viktor, s a hibából „clerkoskodik” nak irt szót a következő bölcs megjegyzéssel kommentálja: „Vonatközös Clarkra, a budapesti lánchíd építőjére.” (L. Mészáros külföldi levelei 95. oldal) Ez aztán be-illik bokrétnának a néhai „Nemzeti Ujság” Madrid kalapjához.

Torma József „Calendarium Diplomaticum” a helybeli rom. kath. lycenm nyomdájában elkészült, s hibátlan pár hét múlva megjelenik. E történelmi névze oly hasznos műről, a hozzáirt előszóban Brassai a következőleg nyilatkozik: „Merem állítani, t. olvasó, illetőleg használó, hogy ebben a könyvben a tuto, cita és jucunde hármias kívánatomnak megfelelőleg, teljes megnyugvást fogja ön lenni. A kellő táblácskák a lehető legkevesebbek és compendiosusabbak: rovatok könnyen felfoghatók, a használatokra szükséges fogások egyszerűek, könnyen és hamar be-tanulhatók; ugy hogy a legmindennapiasabb szá-mvetésben jártas buvar is csaknem oly kényelemmel határozhatja meg segédével okmányai keltéit, mint-ha szótárban kellene rá keresgélói utánok. Hogy is ne, midőn azt egy jártas és szakértő atya édes fia kényelmére írta. Igy Brassai. A rom. kath. lycenm által csinált és kiváló góddal kiállított mű-höl már nem hiányzik egyéb, mint Torma Károly tájékoztató bevezetése, és megjelenhetik a mű, melynek kiadásával Torma K. nemcsak a fiai kegyelet egy szép kötetét róta le, de a hazai történelem körül szerzett érdemeit egy ujjal gyarapítja.

Vadászoknak való. Römer Floris, jeles arcbaeolognak ugy bucsuzottel tavaly a keletre induló Xántustól, hogy „aztán küldj ám valami ritka pecsenyét.” Ezt a dolgot egészen el is felejtette, mí-ör e napokban egyszer csak meghív-ják Fr. urhoz estélyre, ott találkozik Xántussal. Kérsé-villára kerülván a dolog az asztalnál, hoznak valami különös edellet, melynek mivoltát senki se bírta megfogni, míg végre oda teszik R. elé, hogy fejtsé meg, ha régész mert ez bizonyosan valami ókori petrificált pecsenye, s a petrefactumok az ő ressortjába tartoznak. Ez aztán kis sültötte, hogy biz ez a hus abból a rinocerosból való, a mit X. lött Jáva szigetén. „Ha kértem, most már edd meg,” mondák neki s ő meg is birkozott a neki szánt portióval — nem mulasztván el közbe-közbe magát erősen biztatni „a mit az ember magára vállalt, annak feleljen is meg” fele erkölcsi mondat-tal s egy pár pohár jó — diószegivel. — Jófí Ferencz, Szombathelynek hídegyváltásáról ismert egyénisége: közlelő másodmagával vadászni ment. Döntésközpont varió dussis egy lészponkát leslégy nyulat. A vadászrekmányon megosztózáva, a nyúl Jófí urra jutott, ki azt a kocsi hátuljába tevő. Itthon, a kiszaladt házbellek szemelattára, sok ma-jestással nyult a nyul után, s meg is markolta a hosszú füleket, de mily nagy lön csodálkozása, midőn kezében csak a nyulfelet tartá. A vadászab-t. i. ugyan ott volt, ahol a nyul, s ez azt con amore felpecsenyézte. — A király ez idén lötte le az 1000-ik vergét oct. 19-én, a neubergi he-gyeken. A „Vad. és Vers.” azt hiszi, hogy ritka vadász lesz a jelen, sőt a mult időben is, ki ha sonló vadból enyit mutatbata fel. Az olasz ki-rály, ki a jelen idő egyik legkiválóbb Nimródja, ki szintén csak a birodalmában legfarsadagságban megejthető vad — a vadkecske vadászatát úzi legzivesebben, egy multkori kimutatás szerint 862 darabra vitte azt.

A helybeli postán egy ilyezimű levél hever: „Tischgesellschaft unten den Motto Leid kennt keinen Feind. Klauseburg.” A postás urak e jó-tékony asztali társaságot kéri leveleink átvételére.

Nagy Péter testamentuma. A közelebből a kaveházbán ülünk és szörpöljük téska-kat. Melletünk két külvárosi polgár áll, s az egyik a másiknak a „M. Polgár” olvasta. Az orosz vi-szonyokhoz irt cikkekhez érnek, egyszerre felkiált az egyik: „de ezt mégsem hiszem, ha százszer is megírják. A mi püspökünk nem muszkavezető, a forradalomban sem volt az!” A közelülők kíván-csian hallgatták az atyafi, míg végre kistilt téve dese. A kalvinista atyafi a Nagy Péter czárról irt dolgokat püspökére érte. Csak nagynehezen ca-pacitáltatta magát.

Csodálatos arató gépről tesz a boro-szlói Laudwih említést. Carpenter Visconsinban Fond du Lac-ról való lakos egy oly gépet talál fel — mely még a marchbarvesteren is tul tesz a menyiben a gabnát nem csak learatja, hanem azt maga meg is köti és felrakva összehordja, a nélkül, hogy emberi kézre szükség volna. Az ide-aratáson kísérletek tettek e géppel és az eredmé-ny azt mutatta, hogy a gép két és fél óra alatt 5 1/2 holdat tökéletesen letakarított 3000 kéve kö-zül csak 8—10 volt gyengén megköve, mivel a gabna rövid volt, a többi kifogástalannak találtott. Mi már Marsch itt tartozkodása alkalmával azt ha-lottuk tőle, hogy igen is ily ölearató és keve-kötő gép már van Amerikában, csak hogy az any-nyra complicit szerkezetű, és költséges hogy nem felel meg a gazdasági céloknak, mivel tulmegy a gép feladatán.

Dumasról. A népszerű regényíró egész-ségi állapota a „Journal de Havre” szerint, látha-tólag javult. Tulsgós munkásság és farszító uta-zása hosszas nyugalmat kívánt tőle. Innen származtak azon hírek, melyek egészsége és különösen elméje állapotáról keringtek. Most viszonyerő tel-jesen physikai erejét és elméje ujból szokott dol-gaival kezd foglalkozni. E hó 12-én azt mondá fiának: „Kérdezd az orvostól: vajjon a munkásság megkezdésére irbatok-e egy egyfelvonásos szimü-vet vagy egykötetes regényt?”

Az udvarból A király Budára megér-kezett. Az indóháznál miniszterek s a testvérváros polgármesterei fogadták. Az egészségnek egyszerű jel-lege volt, mellözve minden fényt a tünepélyt. A király most vagy két hétig fog időzni a magyar fővárosban, miut hírlik, a téli hónapokat felváltva a Bécsben fogja tölteni. Az udvari személyzet itt s Bécsben fogja tölteni. A különböző egyhangu nagysága élénkeget hozott a különböző egyhangu budai várho, s a király lakosztálya ablakainak s a kir. udvaron forgolódo fényes kir. testőrök egyen-ruháinak mindig tömeges bámulói vannak. Lesznek azottul díszbelek s Gődöllön vadászatok.

A honvédségből. Biztos hírek szerint a honvédlővasság megszaporítottak nyolcz századdal, s azonfelül, minthogy jelenleg oly csekély a hon-védlővasság létszáma, hogy miud a lovak jószágá-nak, mind a kinstárnak hátrányával minden le-gényre két ló esik, a főparancsnok indítványára a legénységet a lovak számához képest kiegészítik; leginkább a gyalogság soraiból történeudó áttételek által.

Galambposta. A 62-ik számu örös-sapksá bordárt, mint maga beszélte a „Hon” szer-kesztősége egyik tagjának, vasárnap délután fél 3 órakor megállítja egy elegánsan öltözött mintegy 30—33 éves nő, ki szorgalmasan igyekezett arzat fátólába tartani, s átad neki egy jókora csomagot azzal a meghagyással, hogy azt vigye az Uj-utca 20 ik sz. alá, de vigyázzon, se el ne ejtse se ne rázza, mert összetörik a mi benne van. Azon ca-ladnál, melyhez a csomag szólt, nagyban készült-tek a k. a. kikészítésén, miután az épen férjhez volt me-nendő. Nagyban megörültek a küldeménynek, mi-után nem bíbetek más, mint hogy a völégénytől ered. De mily nagy lett meglepetésük, midőn a csomagot óvatosan felbontván, abból egy ép egész-séges alvó gyermekhez mosolygott elő. A kis fiu gyermek valami három hetes lehetett. Mellé egy kis levél volt helyezve melyre nem volt egyéb jegyezve, mint „Atyja X. Y.” — Megjegyzendő, hogy ez az X. Y. senki más, mint a házi kis-aszony völégénye.—A gyermeket a józsefvárosi kapitánysághoz onnan ápolás vegett a Rókusba vitték.

(Necrolog) Ényi Dömötör Antal, ev. ref. énekvezér, neje Tanarki Lidia, bánatolt lejutott szülők, magok, gyermekeik: Dömötör Julia, férje Bagó Lajos, gyermekeik, Dömötör Zsuzsána, Dömötör Krisztina és minden rokonok nevében fáj-dalmas szívvel jelentik, hogy szerettét jó leányuk, az illetőknek testvére, rokona Dömötör Teréz a helybeli ev. ref. egyházközség belvárosi léány-iskolájának vezértanítónője rövid de súlyos szenvedései után élete 46-ik évében f. hó 20-án d. u. 3/4 3 órakor földi pályáját bevégezte. Béke poszt!

Idegének névsora nov. 22-n.

1. Biasini szállodában: Kelemen Béni földbirtokos Méréből. Bek Leopold kézműves Megye-sről. László János kereskedő Sz. Ujvárról. Biró Ferencz birtokos N. Petriből. Svime kereskedő Váradról. József Meiterné vendéglősnő Fogaráról. Emil Seelig kereskedő Bécsből. Kován Demeter lelkész Szamosujvárról. Gál János esperes Szamos-ujvárról. Feszting Samuel lelkész Szamosujvárról. Ugron János bitokos Fiátfalváról. Kováts József birtokos. Amberboj kereskedő Tordáról. Negruz Jenő kereskedő Szamosujvárról.

2. Nemzeti szállodában: Bilz kereskedő Jiolon, Felszegi Sámuel Sz. Ujvárról. Rehland főmérnök Bécsből. Jansovsky főmérnök Bécsből. Dr. Frits Sz. Régenből. Zsors Doctor Sz. Régenből.

3. Toplerfélé fogadóban: Balog Mihály birtokos Udvarhelyről.

4. Három csillag fogadóban: Salamon K. tanító Hidalmásról.

5. Quártaház fogadóban: Kóvér József, Szikszai Lajos vendéglősnők a hármashól. Kolozsvárt, nov. 23. 1870.

Müller Sándor, alkaptány.

T. és felelős szerkesztő K. PAPP MIKLOS

Nyiltér. *)

Beküldetett. Egy betegség sem állhat ellene a kellemes Revalésiere du Barry-nak, mely gyógyszer költségek nélkül gyógyít minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-máj-, mirigy-, nyákhártya-, lélegzési-, hólyag- és vesebajit, szorulat, aranyeret, álmatlanságot, gyengeséget, vizkört, lázat, szédélést, vértelenséget, fülzúgást s a terheség alatti rosszul létet és ájnlást is, felhörtolást, bükört, elsóványodást, csúzt, köszvényét és sápkört. 72.000 gyógyszer, melyekben a betegsé-geket egy orvos sem gyógyíthatja, mint azt egy bizonyitvány pápa ú szentségétől, gr. Pluskow távri marschall-tól, de Bré-ban marquisonitól igazolja. Tá. U. U. levén mint a hus, a Re-valésiere felütköz, s gyerme sen megtakarítja a gyógyszernek árát.

Bizonyitvány dr. Vizslay Józseftől. Szelevény, Magyarország, 1867. maj. 27-én. Nfm, ki több évig étvágytalanság- és álmatlanság-, általános gyengeség s más fájdalmaiban szenvedett, Du Barry Revalésiere je által egészen helyreállott s ön e kitűnő tápszert minden szenvedésnek jó lélekkel ajánlhatom. Legmilyebb köszönetem mellett maradok alázatos szol-gája Vizslay József, orvos.

Pléhszelenczében 1/2 font 1 ft 50 kr, 1 font 2 50 Kr, 2 font 4. 50 kr, 5 font 10 ft, 12 font 20 ft, 24 font 36 ft, — Revalésiere Chocolade táblákban 12 csészére 1 ft 50 kr, 24-re 2. 50 kr, 48-ra 4. 50; póralakban 12 csészére 1 ft, 50 kr, 24-re 2. 50 kr, 48-ra 4.50, 120-ra 10 ft, 288-ra 20-ft, 576-ra 36 ft. — Kapható: Barry du Barry és T. Kro-nstaecler J.-nél (Kül-Monstortutca 134) Binder K. gyógy-szertárban, b.-monstortutca a Redont során. Pesten Tó-öknél, Prágában Fürst J.-nél, Pozsonyban Pis-ztory-nál, Linzben Haselmayer-nél, Brünben Ede-F.-nél, Gracban Oberanzmeyer s Grablovi-ze-nél, Lembergben Rottender-nél, s postautalvány által megrendelésün mindenütt.

*) E rovat alatt megjelenő cikkek s szerkesztők sem fe-lelősséget nem vállal. Szerk.